

Rinze Ijbema – Oosterkerk

1. **[1]** Mooi hè: de regenboog...

Jullie weten natuurlijk allemaal hoe een regenboog ontstaat: het licht van de zon dat zo verstrooid wordt door de waterdruppels in de lucht, dat wij een kleurige boog zien. Je kunt zelf ook een regenboog maken, als het ooit weer zomer wordt, met een tuinslang op een zonnige dag. Toch was ik benieuwd naar wat er dan eigenlijk gebeurt met dat licht in die druppels, dus heb ik het op Wikipedia opgezocht. Ik lees het even voor:

“De regenboog wordt veroorzaakt door breking en weerkaatsing van zonlicht in waterdruppels. Deze zweven of vallen vrij en hebben dankzij hun oppervlaktespanning een bolronde vorm. Het licht breekt bij het binnengaan van een druppel, weerkaatst aan de achterkant van de druppel, en treedt na nog een breking aan de voorzijde uit, zoals uit een prisma. De verschillende kleuren in het witte zonlicht breken onder verschillende hoeken, wat een spectrum oplevert. De waterdruppel werkt dus tegelijk als een spiegel en een prisma.”

Ik weet niet hoe het jou vergaat, maar dan vind ik een preek nog begrijpelijker en interessanter. De woorden die ik direct herken zijn ‘spectrum’ en ‘prisma’. **[2]** Dat kun je weer zelf doen: licht door een driehoekige lens, en dan krijg je een kleurenspectrum.

Ik lees dat stukje uit Wikipedia voor, omdat veel mensen vandaag zeggen dat het verhaal van Noach natuurlijk een soort sprookje is. De regenboog is een heel gewoon natuurverschijnsel. Als God tegen Noach zegt dat de regenboog een teken is van zijn afspraak met Noach en de wereld, dan vergist God zich. Of, nog beter gezegd: omdat de boog een natuurverschijnsel is, vergissen Noach en al die anderen zich, als ze denken dat God er iets mee bedoelt. Maar is dat zo? Vergist God zich? Of: verzinnen wij een God die dingen maakt die ook zonder Hem bestaan? Ik denk van niet.

[3] Noach en alle andere gelovige mensen weten dat je een regenboog krijgt wanneer de zon achter je schijnt in de wolken voor je. En de God van Noach weet dat ook. Hij zegt zelf: ‘Wanneer ik wolken samendrijf boven de aarde en in die wolken de boog zichtbaar wordt, ...’ Nu gelooft Noach dat God tegen hem en al zijn nakomelingen erbij gezegd heeft: ‘... zal ik denken aan mijn verbond met jullie en met al wat leeft, en nooit weer zal het water aanzwellen tot een vloed die alles en iedereen vernietigt.’ Juist het natuurverschijnsel dat ontstaat wanneer in de donkerste wolken nog

licht doordringt, juist van dat natuurverschijnsel zegt God dat het voor Hem een monument is, een levende herinnering aan zijn afspraak met Noach, met ons, en met het leven. Dat hoef je natuurlijk allemaal niet te geloven. Maar je kunt niet zeggen dat de regenboog geen symbool kan zijn, omdat het een natuurverschijnsel is. Want dat kan best.

[4] Dus: precies het natuurverschijnsel dat ontstaat wanneer er in alle donkere regenwolken voor je toch nog licht schijnt van achter je, precies dat natuurverschijnsel is voor God en ons het teken dat de wereld niet weer in water zal vergaan als straf van God. Maar wat we vanmorgen doen gaat eigenlijk stiekem een stap verder. Want we kijken niet alleen naar hoe de boog ontstaat (licht in het donker) en dat dat heel veel zegt over God en ons, maar we kijken ook naar hoe de boog er bijstaat, al die kleuren, en zeggen dat dat ook iets te zeggen heeft over God en ons. Gaan we dan niet een beetje kort door de bocht? Wij denken bij een regenboog aan veelkleurigheid. Maar denkt God daar ook aan?

Gelukkig gaat het er niet om dat ik moet vertellen wat God denkt. Wat ik wel kan doen is laten zien dat ‘veelkleurigheid’ en de nadruk op hoe mooi het is dat er verschillen zijn en dat al die verschillen samen juist iets laten zien van God – dat ik kan laten zien dat dat thema een grote rol speelt in het verhaal van de ark. In die Bijbelse geschiedenis, en dit weet iedereen, waren het welke dieren die de ark in mochten? Waren het alleen de stoere dieren, de leeuw en de tijger en de jaguar? Nee, zo was het niet. Waren het dan misschien alleen de onschuldige en schattige dieren, de konijnen en poezen en cavia’s? Nee, ook niet. Waren het dan alleen de allermooiste, de pauw en de ara en de ijsvogel? Uh uh. De hele schepping moest aan boord, de hele veelkleurigheid van wat God had gemaakt.

[5] En als je terug kijkt naar het moment dat God ze had gemaakt, dan zie je dat ‘veelkleurigheid’ ook echt een thema van de schepping is. Als onze God een wereld maakt, dan wordt dat geen ijle wereld van eeuwige ideeën maar een concrete wereld, waar het gonst van de geluiden, waar het sprankelt van de kleuren, waar de ene wijn naar noten ruikt en de andere naar rode vruchten. Je kunt het zo gek niet verzinnen, of God heeft het gemaakt. En al die verschillen samen zeggen iets over God. Bij voorbeeld: Hij houdt van variatie, van verschillen. En ook: Hij is eindeloos creatief, Hij verzint steeds iets nieuws. En ook: Hij is de Machtige, die alles gemaakt heeft, de oceaan en de woestijn, de blauwe vinvis en de olifant, van krill en mieren. Alles. En heel die veelkleurigheid werd gered van de vloed. En is nu veilig onder de regenboog.

Ook als je vooruitkijkt, vanaf het verhaal van de ark de toekomst in, merk je dat 'veelkleurigheid' belangrijk is. Als je verder zou lezen waar wij zonet gestopt zijn kom je de zonen van Noach tegen, Sem, Cham en Jafet. De latere traditie wil dat van Sem de mensen in het (midden-) oosten afstammen, van Cham de mensen in het zuiden en van Jafet die in het noordwesten. Los van of dat allemaal precies klopt is het duidelijk dat de Bijbel wil dat je begrijpt dat die hele variatie aan volken en mensenrassen door God gewild en gegeven is. De regenboog is een teken van God voor alle komende generaties: indianen en chinezen, oosterlingen en westerlingen, afrikanen en Eskimo's. Alle kanten moet het uit, in alle kleuren.

Als je nu met deze mooie kanten van veelkleurigheid naar jezelf kijkt, wat valt je dan op? Ik kan natuurlijk niet voor jou spreken, maar het valt mij op dat we als mensen de neiging hebben om ons eigen spiegelbeeld op te zoeken. **[6]** 'Soort zoekt soort,' dat zeggen we afkeurend als de helft van de medewerkers van Geert Wilders een strafblad heeft. Maar eigenlijk geldt het voor ons allemaal, dat we ons het beste thuis voelen bij ons soort mensen. Het voelt ook gewoon veiliger, als blanke onder de blanken, als christen onder de christenen, als echtpaar tussen de echtparen, als vmbo-er tussen de vmbo-ers. Mag dat soms niet?

Het korte antwoord is: nee, dat mag niet. Als die hele gevarieerde wereld door God gegeven en gewild en beschermd is, dan doe jij God en je naaste en ook nog jezelf tekort, wanneer je zelf alleen met je eigen volk om wilt gaan. Je doet jezelf tekort: jij mag van alle soorten bloemen genieten, jij mag van alle soorten mensen leren. Echt waar. Je doet je naaste tekort: ook anderen dan mensen die je spiegelbeeld zijn, zijn het waard te genieten van wat God in jou en door jou aan ze geeft. Echt waar. En je doet God tekort: Hij heeft de mens naar zijn beeld geschapen. Dat licht, zijn beeld, weerkaatst in al die kleuren van al die verschillende mensen. Als jij je focust op je eigen golflengte, versmal je wat God van zichzelf laat zien. Dat heet afgodendienst. Echt waar. **[7]**

Dus om te beginnen: niet plussen en minnen. Om te beginnen zijn al die verschillen mooie verschillen, gegeven om van te houden. Dat is het tegenovergestelde van stickers plakken. Stickers plakken: alle Marokkanen zijn boeven, alle moslims terroristen, alle gehandicapten zielig, alle hulpbehoevenden een antwoord op jouw behoefte om anderen te helpen. Het beste boek dat ik hierover ken is van Henri Nouwen, en het heet 'Adam.' Adam is wat heet een zwakbegaafde jongeman in de instelling waar Henri Nouwen besluit te gaan leven en werken. Henri Nouwen is wat heet een hoogbegaafde priester en professor. Wat blijkt, dat professor Nouwen Adam niet zo veel kan leren. Maar Adam helpt Henri Nouwen te ontdekken wie hij eigenlijk is. Vergeet de stickers. Wees open en heb lief.

In dit kader: ik vind dat er een risico zit aan Ontdekkingsdag. Dit risico, dat de ene groep, zeg maar ons soort mensen, iets doet voor een andere groep, zeg even de hulpbehoevenden. Ik denk dat dat godslastering is. Ik denk dat wij allemaal op een heel diep niveau hulpbehoevend zijn, en te doen alsof de een dan op wat voor manier dan ook meer is dan een ander, loochent dat wij allemaal Gods hulp behoeven. Als je wat wilt ontdekken vandaag, ontdek dan wat jouw eigen echte zwakheden zijn. En laat eens een ander toe, om jou namens God te ondersteunen. Want Hij doorgrondt en kent ons. Wees open en heb lief.

2. **[8]** We hebben iets van Noach gezien en iets van onszelf, maar het plaatje is nog niet compleet. Zoals je weet was de zondvloed een soort van 'schepping 2.0.' Bij de eerste schepping was er een oer oceaan, waaruit God alles tevoorschijn riep. Dat werd allemaal hartstikke mooi, totdat wij het besmeurden en kapot maakten. En dat ging van kwaad tot erger. Totdat God alles uitwist met de zondvloed: een heel nieuw begin. Nou, dat ging van toen af aan dus allemaal geweldig? Nee. Bij deze preek speelde steeds dat liedje van Frank Boeijen door mijn hoofd, dat andere oudere jongeren zich ook nog wel zullen herinneren: 'Denk niet zwart, denk niet wit, denk niet zwart-wit, maar in de kleur van je hart.' Maar wat, Frank, als de kleur van ons hart zwart is? Als de zonde door onze aderen stroomt? Waar blijft dan het licht en de regenboog? De regenboog is een teken van God, dat hoe donker het ook wordt, het licht niet uit gaat. Maar hoe gaat God voorkomen dat wij het licht voor altijd uitdoen?

'Toevallig' vierden we vandaag ontdekkingdag op de zondag aan het begin van de Stille Week. Misschien heb je wel gedacht: wat een contrast, als die kleuren en al die drukte, wat een contrast met de stilte en de donkerheid van de dagen voor Goede Vrijdag. Maar juist die spanning tussen feest en verdriet is heel leerzaam. Die hele veelkleurige door God gewilde wereld: God heeft beloofd dat Hij die niet weer totaal zal vervloeken. En onder de regenboog mogen wij alvast oefenen in veelkleurig leven. Maar het zwart van de zonde was er nog steeds. Totdat Christus het op zich nam op Golgotha. Luister maar, naar Matteüs 27, 45-50:

[9] 'Rond het middaguur viel er duisternis over het hele land, die drie uur aanhield. Aan het einde daarvan, in het negende uur, gaf Jezus een schreeuw en riep luid: 'Eli, Eli, lema sabachtani?' Dat wil zeggen: 'Mijn God, mijn God, waarom hebt u mij verlaten?' **[10]** Toen de omstanders dat hoorden, zeiden enkelen van hen: 'Hij roept om Elia!' Meteen kwam er uit hun midden iemand toegesneld die een spons pakte en in zure wijn doopte. Hij stak de spons

op een stok en probeerde hem te laten drinken. **[11]** De anderen zeiden: 'Niet doen, laten we eens kijken of Elia hem komt redden.' Nog eens schreeuwde Jezus het uit, toen gaf hij de geest.'

[12] Geen regenboog, geen licht, alleen duisternis. De hoogst begaafde van ons allemaal nam als tweede Adam al onze handicaps in zich op en al onze zonde. Ik nodig je graag uit om zijn offer op vrijdag te herdenken. Vandaag wijs ik je erop, dat de afwezigheid van licht op Golgotha Gods absolute garantie vormt dat het licht van God er altijd zijn zal om jou heen.

[13] Wist je trouwens dat ook na het sterven en leven van Christus de Bijbel het nog over de regenboog heeft? Een paar keer open en bloot, als in het boek Openbaring God wordt getekend met een smaragden boog om zijn hoofd. En iets meer verborgen, als datzelfde boek Gods voorliefde voor veelkleurigheid laat zien in de manier waarop Gods nieuwe wereld is ontworpen. Moet je horen: 'De grondstenen van de stadsmuur waren versierd met allerlei edelstenen. De eerste was van **[14]** jaspis, de tweede van **[15]** lazuur, de derde **[16]** kornaliyn, de vierde **[17]** smaragd, de vijfde **[18]** sardonyx, de zesde **[19]** sarder, de zevende **[20]** olivijn, de achtste **[21]** aquamarijn, de negende **[22]** topaas, de tiende **[23]** turkoois, de elfde **[24]** granaat en de twaalfde **[25]** amethyst.'

Ik weet niet veel van edelstenen. Wat ik weet is dat ze in het donker ontstaan, onder hoge druk, en dat voor ze schitteren in het licht ze geslepen en geschaafd worden. En ik weet dat op die twaalf edelstenen die de fundamenten van Nieuw Jeruzalem de namen staan van twaalf apostelen. Die twaalf mannen waren ons soort mensen: verdrukt, beperkt en lang niet zuiver. Maar God zag iets in ze wat ze zelf nooit ontdekt hadden en maakt iets van ze wat veel groter is dan hun dapperste dromen. Nu zeg ik niet dat jouw handicaps, je zwakheden en je demonen een zegen zijn. Zo simpel is het niet in de werkelijkheid van God. Ik zeg wel dat de God van de regenboog een bijzondere vaardigheid heeft in het verwerken van wat je ziet als misslagen en mislukkingen in het kunstwerk van zijn nieuwe schepping.

[26] In dit land zonder lente van nu gaan bloemen bloeien, blijft de regenboog stralen, breekt het licht van God door de mensen om je heen. Één God, honderden kleuren, kleuren, allemaal kleuren.

Amen.